

Inhoud

	pagina
Aanwijzingen voor de kandidaten	3
A De Grebbelinie	5
B Roemenië in transitie	7
C Etnische problemen in Thailand	9
D Een ongemakkelijke waarheid ('An Inconvenient Truth')	10

Verantwoording

© 2007 Stichting Aardrijkskunde Olympiade Nederland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze opgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Auteurs: Bruno van Erp Taalman Kip, Hans Maas, Harrie Mennen en Henk Post

Advies: Arij Eijsberg, Alienke Jansen, Maarten Kimmel, Ruud van Roon, Lieuwe Veerman

Eindredactie: Bruno van Erp Taalman Kip

Vormgeving omslag: Studio Oude Vrielink bv

Vormgeving binnenwerk: Arjen Boxem, Rita Kleise

De Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2007 wordt mede mogelijk gemaakt door bijdragen van:

- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
- C.M. Kan-Instituut voor onderwijs in Geografie en Planologie en Internationale Ontwikkelingsstudies, FMG-UvA
- Cito, Instituut voor Toetsontwikkeling
- Educatieve Hogeschool van Amsterdam
- Faculteit Aard- en Levenswetenschappen, Vrije Universiteit Amsterdam
- Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen
- Faculteit Geowetenschappen, Universiteit Utrecht
- Fontys Lerarenopleiding Tilburg
- Hogeschool voor Arnhem en Nijmegen, Instituut voor Leraar en School
- Hogeschool Utrecht, Archimedes Lerarenopleiding
- Hogeschool Rotterdam
- KNAG, Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap
- NHTV, Internationale Hogeschool Breda
- Radboud Universiteit Nijmegen
- Saxion Hogescholen, Deventer en Enschede
- SLO, Nationaal expertisecentrum voor leerplanontwikkeling
- Topografische Dienst
- Transparencies to Educate
- Uitgeverij Malmberg
- Uitgeverij ThiemeMeulenhoff
- Unie van Waterschappen
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties

Aanwijzingen voor de kandidaat

- 1 Deze toets bestaat uit vier vraagstukken, elk met een aantal deelvragen.
- 2 Het totaal aantal te behalen scorepunten is 60.

A De Grebbelinie	14 punten
B Roemenië in transitie	14 punten
C Etnische problemen in Thailand	16 punten
D Een ongemakkelijke waarheid	16 punten
- 3 Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden en dergelijke) dan worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.
- 4 Bij sommige vragen moet je eerst een keuze bepalen en die vervolgens toelichten/ beargumenteren. Vaak wordt er dan voor deze keuze geen score toegekend maar wel voor een juiste/passende toelichting/argumentatie.
- 5 Bij de ‘uitlegvragen’ wordt gelet op de volledigheid van de uitleg. Bij een volledige uitleg moet je niet alleen de oorzaak, reden, of verklaring geven maar ook een onderbouwing met een bron of een opbouw van je uitleg in twee of drie stappen.

Voor zo’n volledige uitleg krijg je meestal 2 of 3 scorepunten, voor een uitleg die gedeeltelijk juist is, kan de beoordelaar 1 scorepunt toekennen. Zorg dat je uitleg zo kort/beknopt mogelijk is.
- 6 Schrijf alle antwoorden met het bijbehorend nummer op je antwoordblad. Gebruik voor elk vraagstuk (A tot en met D) een **nieuw** antwoordblad.
- 7 Gebruik bij deze toets de **52e of de 51e editie van De Grote Bosatlas** en het bijgeleverde bronnenboekje. Bij elk vraagstuk begint de nummering van de bronnen met 1. De bronnen zijn dus niet doorgenummerd.
- 8 Het gebruik van kladpapier, rekenmachine en geodriehoek/liniaal is toegestaan.
- 9 Je hebt voor deze toets **120 minuten** de tijd.

Succes!

A De Grebbelinie

De Grebbelinie is een van noord naar zuid lopende verdedigingslinie in de Gelderse Vallei tussen het Eemmeer en de Nederrijn. Het is een waterlinie die in de tweede helft van de achttiende eeuw is aangelegd ter verdediging tegen de vijand. Om het de vijand moeilijker te maken, liet men expres stukken land onder water lopen (inunderen).

Tussen Amersfoort en Veenendaal loopt langs het Valleikanaal ook nog een 25 kilometer lange liniewal (zie bron 3).

De Grebbelinie vormt een onderdeel van de Hollandse Waterlinie. Deze loopt ongeveer van Muiden tot de Biesbosch. Als verdediging tegen de vijand heeft de Grebbelinie slechts één keer gefunctioneerd. Dat was in 1794 tegen de Franse invallen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is er wel gevochten, maar hebben er geen inundaties plaatsgevonden, omdat de pompinstallaties nog niet klaar waren.

Op de kaart van bron 2 staat de Grebbelinie afgebeeld.

Het gebied waarin de Grebbelinie ligt, is voornamelijk in het pleistoceen ontstaan.

- 1 (2p) Geef een beschrijving van het ontstaan van dit gebied.

Zie bron 3.

Dit gebied is van origine een nat en moerassig gebied.

Enkele namen die men op de kaart aantreft, wijzen daar nog op.

- 2 (2p) Welke twee namen wijzen daar nog op?

Een belangrijke taak van waterschappen is de ontwatering van gebieden.

In dit gebied (bron 3) zorgt het Valleikanaal voor de ontwatering.

Bij de aanleg van het Valleikanaal heeft de natuur een handje mee geholpen.

- 3 (2p) Licht deze uitspraak toe.

Een andere belangrijke taak van de waterschappen is de zorg voor de kwaliteit van het water. Enerzijds zorgt de ligging van dit gebied (bron 3) voor een goede kwaliteit van het water. Anderzijds vormen de menselijke activiteiten in dit gebied een bedreiging voor de kwaliteit van het water.

- 4 (2p) Leg deze verschillende invloeden op de kwaliteit van het water uit.

Het te inunderen gebied ligt rechts van het Valleikanaal.

- 5 (1p) Welk gegeven op de kaart (bron 3) is daarvoor een aanwijzing?

De Hollandse Waterlinie, dus ook de Grebbelinie, heeft zijn defensieve functie inmiddels verloren.

- 6 (2p) Noem twee nieuwe functies die het Valleikanaal meer recentelijk heeft gekregen.

Zie de kaart van bron 3. In de uiterste zuidwesthoek van dit gebied ligt een bos dat een ander bomenbestand heeft dan de bossen elders op de kaart.

- 7 (3p) Welk verschil in bomenbestand wordt bedoeld en wat is de verklaring voor dit verschil?

B Roemenië in transitie

Lees bron 2.

- 1 (1p) Roemenië verkeert economisch gezien in een fundamentele transitie. Welke transitie is dat?
- 2 (2p) Leg uit dat bron 1 het transitiekarakter van de Roemeense economie goed illustreert.

Om vraag 3 te kunnen beantwoorden, ga je er van uit dat de informatie op de atlaskaarten over Roemenië nog steeds correct is, hoewel dat zeer waarschijnlijk *niet* het geval is. De atlas geeft geen meer recente informatie.

- 3 (1p) Welke kaart op kaartblad 80 (51e druk: 70) geeft informatie die het beste past bij de geschetste ontwikkeling in bron 1?
- 4 (2p) Leg uit dat juist bedrijven als Microsoft en Hewlett Packard zich snel en gemakkelijk elders en dus ook in Roemenië kunnen vestigen.
- 5 (2p) Geef een complex van redenen waarom een bedrijf als Microsoft een kantoor voor dienstverlening in Boekarest vestigt en niet in bijvoorbeeld Amsterdam.

Timișoara is voor *sommige* westerse bedrijven een aantrekkelijker vestigingsplaats dan Boekarest.

- 6 (1p) Welk *geografisch* voordeel heeft Timișoara voor deze bedrijven in vergelijking met Boekarest?

Boekarest is voor *andere* buitenlandse bedrijven een aantrekkelijker vestigingsplaats dan Timișoara.

- 7 (3p) Welke drie redenen kun je daarvoor afleiden uit atlaskaart 112-113 (51e druk: 102-103)?

In januari 2007 is Roemenië lid geworden van de Europese Unie. De Nederlandse vakbonden vrezen dat daardoor nog meer Nederlandse industrie naar Roemenië zal vertrekken. De Duitse Bundeskanzler, Angela Merkel, wees op een EU-congres haar Nederlandse collega er fijntjes op, dat het ‘gevaar uit het oosten’ veel groter is voor háár land dan voor Nederland.

Daar bedoelde ze zeker *niet* mee dat beide landen verschillen in ligging ten opzichte van Roemenië.

- 8 (2p) Welke kaart op kaartblad 78 (51e druk: kaarten 67B en kaartblad 68) had Frau Merkel kunnen gebruiken om haar stelling te onderstrepen? Licht je keuze kort toe.

C Etnische problemen in Thailand

Gebruik de bronnen 1 tot en met 4.

Gezien bron 2 speelden juist de Britten een rol bij de vorming van de politiekruimtelijke eenheid Siam (het latere Thailand).

- 1 (1p) Geef daarvoor een historisch-geografische reden.

- 2 (2p) In het zuiden van Thailand speelt zich een territoriaal conflict af. Geef een beschrijving van dit territoriale conflict en gebruik daarbij de begrippen 'staat' en 'natie'.

- 3 (3p) Stel dat er in het zuiden van Thailand een nieuwe staat zou ontstaan. Noem de drie kenmerken van die nieuwe staat die de natievorming zouden kunnen ondersteunen. Licht elk kenmerk kort toe.

Gebruik de atlaskaarten 134-135 en 190 (51e druk 122-123 en 168).

- 4 (4p) Leg uit dat de centrum-periferie verhouding een rol speelt bij de etnische conflicten in het zuiden van Thailand.
Ga in je uitleg uit van de *politieke* dimensie (invalshoek) en van een *ruimtelijk* kenmerk.

- 5a (1p) Welk verband is af te lezen van de kaart van bron 3?
- 5b (2p) Leg uit dat de centrum-periferie verhouding een rol speelt bij het gevonden verband.

De Thaise bevolking maakt zich over het algemeen niet erg druk over het territoriale conflict in het zuiden van het land.

- 6 (1p) Geef een *geografische* regel die deze houding mede kan verklaren.

Gebruik bron 5.

- 7 (2p) Beargumenteer waardoor de aanleg van een scheidingswal langs de grens met Maleisië kan zorgen voor een verdere toename van het territoriale conflict in het zuiden van Thailand.

D Een ongemakkelijke waarheid (‘An inconvenient truth’)

Al Gore, de Amerikaanse vice-president onder president Bill Clinton van 1992 – 2000, heeft een boek geschreven over de invloed van het versterkt broeikaseffect op het klimaat, ‘An Inconvenient Truth’. Van het boek is ook een film gemaakt die vanaf december 2006 in de Nederlandse bioscopen draait en die je misschien al hebt gezien. Deze film is inmiddels in alle uithoeken van de VS vertoond en Al Gore zelf reist met zijn film de wereld rond om het belang van zijn boodschap te onderstrepen.

Die boodschap is: als de mens de oorzaken van het versterkt broeikaseffect niet aanpakt, dan loopt het slecht af met de wereld en alles wat er op leeft en woont.

- 1 (2p) Leg zo nauwkeurig mogelijk uit hoe het broeikaseffect werkt.

Gebruik de bronnen 1 tot en met 6.

Op Mauna Loa (Hawaii) wordt al sinds de jaren vijftig van de twintigste eeuw de CO₂-concentratie in de atmosfeer gemeten. Daaruit blijkt dat de CO₂-concentratie in de periode oktober-maart iets stijgt en in de periode april-september iets daalt. *Zie bron 1.*

- 2 (2p) Geef een verklaring voor dit patroon en betrek daarbij de verdeling land/zee op aarde.

De bronnen 2, 3 en 4 laten voorbeelden van schade zien. Dit zijn zeer waarschijnlijk *directe* of *indirecte* gevolgen van het warmer worden van de atmosfeer.

- 3 (3p) Schrijf de bronnummers 2, 3 en 4 van de foto’s op je antwoordblad en zet achter elk nummer waardoor deze schade precies is veroorzaakt, en of deze schade een *direct* of een *indirect* gevolg is van het warmer worden van de atmosfeer.

De gevolgen van de klimaatverandering zijn wereldwijd merkbaar. Daarnaast zijn er gebieden op aarde die nog extra risico lopen schade te ondervinden van zo’n klimaatverandering. Bijvoorbeeld: het verdwijnen van het ijs in het Noordpoolgebied zal een verstoring van de ecologie in dat gebied tot gevolg hebben.

- 4 (2p) Noem nog twee gebieden en welk risico op schade zij lopen als gevolg van klimaatverandering.

Twee traditionele Europese vakantiegebieden hebben nu al met gevolgen van het veranderend klimaat te maken.

5 (2p) Noem deze twee gebieden en geef ook per gebied het bedoelde gevolg.

Vergelijk de twee grafieken over de CO₂ uitstoot (bronnen 5 en 6) .

6 (1p) Welke alarmerende conclusie kun je trekken als je de gegevens van de twee grafieken met elkaar vergelijkt?

7 (2p) Leg uit waarom Al Gore 'de waarheid' een *ongemakkelijke* waarheid noemt.

Al Gore vindt dat wij allen de morele plicht hebben het versterkte broeikaseffect terug te dringen.

8 (2p) Geef een argumentatie die bij zijn opvatting past.